

ZAPAZENO

ŠKRILJCI, ŠKRILJEVCI ILI ŠKRILJAVCI?

U zagrebačkom Vjesniku od 20. X. 1980. na str. 4 u članku »Nafta iz škriljevaca« pisac-novinar rabi sva tri lika — *škriljac*, *škriljevac* i *škriljavac*, što je s gledišta jezično-terminološkog neprihvatljivo. Taj bi nam novinar (ili Vjesnik) u svoju obranu mogao po prilici ovako odgovoriti: kad naši znanstvenici mogu rabiti sva tri lika naziva, zašto onda da i mi novinari tako ne činimo. Takav bi odgovor bio umjestan i stoga moje zamjerke na postavljeni terminološki problem ponajprije upućujem onim našim znanstvenicima koji se razbacuju (bez ikakve jezične i strukovne potrebe) istaknutim terminološkim »bogatstvom«. Mislim da takva njihova praksa naš jezik ne obogaćuje! Morali bismo rabiti samo jedan od istaknutih naziva i to onaj koji je već poodavno ušao u naš znanstveni jezik. To je naziv *škriljavac*, mn. *škriljavci*, kojemu ni s jezične strane nema nikakve zamjerke. Kad to kažem onda je — mislim — dobro podsjetiti se na definiciju koju nam za pojam *škriljavci* daje naša suvremena petrografija: *škriljavci su skupina stijena nastalih metamorfozom eruptivnih (magmatskih) ili sedimentnih (taložnih) stijena*. To su takve stijene koje imaju paralelnu ili *škriljavu* (ne *škriljevu!*) teksturu ili strukturu. Drugim riječima, kod većine metamorfnih stijena vrlo dobro je izražena njihova *škriljavost* (ne *škriljevost!*). To znači da su minerali u mnogim metamorfnim stijenama »... složeni u paralelnim ravninama, uzduž kojih se metamorfna stijena lako cijepa u tanje ili deblje ploče.« (V. Miroslav Tajder — Milan Herak, *Petrografija i geologija*, Zagreb, 1959, str. 144.) Prema tomu, podrijetlo riječima *škriljavac* (mn. *škriljavci*) i *škriljavost* valja tražiti u pridjevu *škriljav* (ne *škriljev!*). To je znao i Vjekoslav Klaić koji u svojoj knjizi *Bosna — podatci o zemljopisu i poviesti, I. dio: Zemljopis*, Zagreb, 1878, na str. 28, 29. i 30. piše o *škriljavcima* pri čemu rabi i pridjev *škriljav*. O *škriljavcima* piše i naš geolog Fran Škulje, i to u

svome znanstvenom radu *Fauna verfenskih škriljavaca Zrmanje*, tiskan u *Vijestima geološkog povjerenstva Kr. Hrvatske i Slavonije*, sv. II, Zagreb, 1912. Naš znanstvenik Fran Tučan u svome udžbeniku *Mineralogija i geologija*, Zagreb, 1951, na str. 84, 86. i 101. rabi lik *škriljavac*. Neobičan je i nedopušten postupak suradnika *Enciklopedije Leksikografskog zavoda*. Naime, u sv. 6/1969. na str. 259. čitamo naziv *Škriljavci* (posve pravilno!), upućujući nas na tomu mjestu na natuknicu *Kristalinični škriljavci* (i ovo je pravilno!). Međutim, čitatelj se iznenadi kad u sv. 3/1967. na str. 653. pročita nešto promijenjeni lik — *kristalinični škriljevci* i uz to nazive *ortoškriljevci* i *paraškriljevci* (ovo nije pravilno!) — umjesto *kristalinični škriljavci*, *ortoškriljavci* i *paraškriljavci* (ovo je pravilno!). Čini mi se da je neke posve svejedno napiše li *škriljavci* ili *škriljevci*, kao da oba lika imaju istu jezično-terminološku vrijednost ili pravilnost. Ja bih rekao da nemaju, a da nisam u zabludi dokazuje nam i Milan Herak koji kao suradnik *Enciklopedije Jugoslavije* u sv. 4/1960. na str. 124. i 125. piše i sljedeće: »glineni škriljavci«, »tinjčeve škriljavce«, »tinjčevi škriljavci«, »glinenih škriljavaca« i »glinenim škriljavcima« (v. članak *Hrvatska!*).

Na osnovi svega toga proizlazi da znanstveni jezik kao grana hrvatskoga književnog jezika priznaje jezično-strukovnu pravilnost samo ovim riječima: *škriljav*, *škriljavost* i *škriljavci*. Kad to spoznaju svi naši znanstvenici, onda i od naših novinara možemo zahtijevati da poštuju naše znanstveno nazivlje.

Ratimir Kalmeta

O NAZIVU PLANET(A)

Planet(a) je takvo nebesko tijelo koje pripada našem Sunčevom sustavu, koje se obrće oko matične mu zvijezde Sunca i koje svijetli odbijenom Sunčevom svjetlošću. U našoj znanstvenoj literaturi ne opstoji uvijek precizno tumačenje (1) podrijetla nazi-